

Kedves Olvasóink!

A Kerekegyházi Lokálpatrióták Egyesülete a MÚLT-KOR című lapjának első különszámát adja érdeklődő közönségünk, barátaink kezébe. 1911-ben, éppen 110 éve épült fel a Kerekegyházi Egyesület Protestáns Egyház temploma, s ugyancsak 1911 őszén, éppen 110 éve kezdődött meg a római katolikus templom alapkövének letételével az építkezés. Száztíz éves tehát a két tornyos épület, amelyek kijelölik Kerekegyháza szakrális-szellemi tengelyét. Száztíz éve már, hogy templomtornyból szóló harangszó hívogatja a híveket, s búcsúztatja a holtakat. Ez alkalomból készült egyesületi lapunk különszáma, amely a katolikus templom alapkövetételéről és az ahhoz vezető folyamatról, valamint a protestáns templomépítésről, felszenteléséről nyújt közérthető, nem adatokkal zsúfolt olvasnivalót a hosszabbodó őszi estékre. Hogy ne száradjon ki a közösségi lélek és szellem Kerekegyházán, a szorongatóan egyre száradó környezetünk – táj hazánk! – mellett.

A cikkekben szereplő események tudatosítása mellett, az eseményeken és a neveken való elidőzés mellett fontos azt tudnunk, hogy a templomaink építése, s az egyház élete, természetesen *közügy* volt. Akkoriban egy-egy püspök látogatása települési és járási közügy volt, nem belső egyházi magánügy. Akkoriban egy-egy püspököt nyilvánosan és tisztelettel fogadtak a település és a járás választott és közigazgatási elöljárói. Akkoriban egy-egy püspök látogatásakor a másik felekezet templomában is harangoztak, s ezért olvashatnak akár olyat, hogy a templomszentelésre érkező Baksay Sándor református püspök előtt tisztelgett a helyi katolikus plébános is. Máskor éppen a református lelkész köszöntötte a katolikus püspököt.

Folyó évi rendes lapszámainkban – más érdekességek mellett – tervezzük az emlékezést a 110 évvel ezelőtti kecskeméti nagy földrengésre; bemutatjuk a szanki Kiskun Emlékhelyet, vagy éppen írunk a pétermonostorai ásatáson tett egyesületi kirándulásunkról is.

Célkitűzésünk az elmúlt években nem változott, s ahogyan a koronavírus világvjárvány előtt, 2019-ben írtuk: most is kívánjunk egymásnak is, településünknek is, igényes célokat és mozgósító távlatokat; hogy utódainknak ércnél maradandóbb emléket hagyhassunk: szerethető települést, szerelmes helytörténetet! Mi maradunk.

Ebben bízva köszönti Önöket: a Kerekegyházi Lokálpatrióták Egyesülete!

Ref. templom a poplakkal.

1941

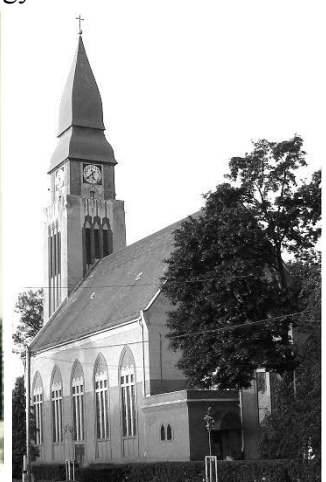

2007

Róm. katli. templom

1941

2007

Helytörténet hitelesen és igényesen:

figyelje a Kerekegyházi Lokálpatrióták honlapját, rendezvényeit!

www.keloegy.hu

Protestáns templomépítés Kerekegyházán

„...sok századokon át megfelelő legyen”

Az 1862-ben községgé alakuló telepítvényen, Árokszállási Kerekegyházán, néhány százra menő református és evangélikus lakos is megtelepedett. Ismeretes, hogy a telepések első nagyobb nyilvános ünnepélye az 1859. évi Szent István nap volt, amelyen egyebek mellett, felszentelték mindkét felekezet temetőjét.¹ Az első „hivatalos” református istentiszteleteket 1861. március 31-én, Húsvét első napján délelőtt és délután tartotta Fehér Péter kecskeméti lelkész-tanár. Ekkor az úri szent vacsora közösségében is együtt voltak a protestánsok, s konfirmációs fogadalmat tett Gergely János 12 éves fiú. Az igehirdető buzdította a helyi reformátusokat az iskolaépítésre és gyülekezet alakítására a „kecskeméti reformált szent egyház védszárnyai alatt.”² A reformátusok az 1861. év Szent István király napján beléptidíjas táncmulatságot is rendeztek a gyülekezet javára, amelyhez a környék legjobb nyomdájában, Szilády Károlynál Kecskeméten készíttettek meghívót.³ 1861 augusztusában Fördös Lajos kecskeméti lelképásztor meg is alakította a gyülekezetet, amelynek vezetősége megfogadta Török Gábor tanítót.⁴

1862-ben Jászárokszállás város tanácsa arról értesítette a helyi községi főbíró, hogy a reformátusok és evangélikusok számára templom, iskola és lelkészlak építéséhez a szokásos 800 négyszögöles telek mellett egy további 1740 négyszögöles telket is adományoz, mint a másik felekezet és mint más középületek számára.⁵

Nem sokkal később fel is épült az egytantermes, egy tanítói lakásos iskolaépület, a mai Kossuth Lajos utca-Rákóczi utca sarkán. Utána vasárnaponként a tanteremben tartották a református tanítók az istentiszteleteket.

1875-ben a jászkerkegyházai „helvét hitvallású és ágostai hitvallású evangélium szerinti protestánsok” szerződést kötöttek, egyesült (uniált) egyházközség létrehozásáról [Jászkerkegyházai Egyesült Protestáns Egyházközség lett a neve], egy közös lelképásztor választásáról, közös presbitérium alakításáról, közös iskola fenntartásáról.⁶

Az említett egy tantermes iskoláról és tanítói lakásról nincsen képünk, földszintes, egyszerű épület volt. 1891-ben a helyi protestánsok ott fogadták a püspöki látogatásra a községbe Jász-Lajos-Mizséről érkező Szász Károly püspököt. A korabeli egyházi lap tudósításából csak az épületre vonatkozó mondatot idézzük: „Gyönyörű ültetvényesorok között és akácerdők mentén végre elértük utunk célpontját, Jász-Kerekegyházát, hol ekkor már mindenki a *leányegyház egyszerű épületéhez* sereglett és az alkony homályában nagy tömegben várták a kedves vendéget.”⁷

A letelepedéstől, s az első istentisztelettől számítva ötven év telt el, mire felépülhetett a protestáns templom, az akkor már hivatalosan is Kerekegyházának nevezett település első tornyos épülete! 1909-ben határozott úgy az akkor a lajosmizsei református egyházközség leányegyházközségeként működő Kerekegyegyházi Egyesült Protestáns Egyház vezetősége, hogy templomot építtet. Volt már ehhez gyűjtött építési pénzalapja, közegeyházi támogatása és a hívek további áldozatkészségére is

¹ Az ünnepség részletei olvashatók a Tudósítás Árokszállási Kerekegyháza első Szent István napi ünnepségéről – 1859 című cikkben: http://keloegy.hu/media/files/kutatas/Elso_%20szt_Istvannap_859.pdf

² A kerekegyházi reformált hívek jegyzőkönyve, 1861-dik évben megnyitá Fehér Péter [a továbbiakban: Jegyzőkönyv]. A Lelkészi Hivatalban található.

³ A meghívó képe és bemutatása 2013-ban megjelent:

<http://kukalia.blogspot.com/search/label/t%C3%A1ncmulats%C3%A1g>

⁴ Bejegyzés a Jegyzőkönyvben.

⁵ A jegyzőkönyvi kivonat a Lelkészi Hivatalban.

⁶ Bejegyzés a Jegyzőkönyvben.

⁷ Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1891. október 11. [Szász Károly (Nagyenyed, 1829-Budapest, 1905) a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke: 1884-1903 között. A cikk szerint a jász-kerekegyházi látogatásának estjén balatoni Farkas János új kastélyában szállt meg.]

számítottak. 1910 januárjában az egyháztanács kimondta, hogy a templomot 24 méter hosszúságban és 12 méter szélességben kívánja felépíteni – „hogy az még sok századokon át megfelelő legyen” – amely adatot közöltek is a bustyaházai magyar királyi erdészeti hivattalal.⁸

Az egyháztanács az 1910 nyarán megtartott „árlejtési eljárás”, azaz pályáztatás után 1910. szeptember 1-ével rendelte megkezdeni az építkezést, azzal, hogy az épületet még 1910-ben tető alá kellett hozni és teljesen elkészítve 1911. augusztus 1-ére át kellett adni. [A kedves Olvasónak érdemes belegondolni abba, hogy ekkor még nem volt Kerekegyházán elektromos áram és belsőégésű motoros építőipari gépek sem voltak!]

Az építési szerződést Gyöngyösi Papp József és társa Hunyadi László vállalkozókkal, kecskeméti lakosokkal 1910. augusztus 25-én írták alá. Az építési felügyelő – ma műszaki ellenőrnek mondjuk – Varga Adolf kecskeméti városi főmérnök volt.

Az építkezés már a befejezése előtt állt 1911 nyarán, amikor július 8-án, szombaton, hajnali két órakor nagy földrengés sújtotta Kecskemét térségét. A földrengés epicentruma a városközponttól észak-keleti irányban kifelé volt, a mai Talfája nevű területre. A rövid, változó irányú földrengés hazánk történetében a dokumentált (ismert) három legnagyobb erejű rengés egyike, ereje 5,6 illetve 8-as erősségű volt. Jelentős károkat okozott Kecskemét minden templomában, a városházán, a városi és katonai középületekben és sok magánháznál. Ismereteink szerint az átadásához közelítő kerekegyházi templomban nem okozott kárt a földrengés, de a helyiek lelkében mély nyomot hagyott.

Az építkezés a szerződés szerint minden bizonnyal befejeződött, ugyanis 1911. szeptember 3. napján püspöki jelenléttel felszentelték a templomot. Idézzük erről a korabeli közegyházi lap tudósítását:

„A kecskeméti egyházmegyében levő kerekegyházi egyesült protestáns leányegyháznak egyháziasságban és áldozatkészségben ritka népe, mintegy 30 ezer korona költséggel gyönyörű kis templomot építtetett, melyet Baksay Sándor püspök az egyházmegye legelőkelőbb papjainak részvételével folyó év szeptember hó 3-án avatott fel. Az ünnepnap reggelén Kerekegyházáról hosszú kocsisor és lovasbandérium ment az ősz püspök elé, hogy a határon üdvözölje. Ádám Kálmán esperes a kecskeméti egyházmegye nevében meleg szavakkal köszöntötte, s fejezte ki előtte az egyházmegye hódolatát. Majd rövid pihenés után megkezdődött az istentisztelet a templomban, s a be nem férőknek a templom előtt. Ezeknek a kívül maradtaknak Deák Mihály pusztaszentkirályi hitoktató tartott istentiszteletet. Bent a templomban az istentisztelet püspök úr főlavató imádságával és áldásával kezdődött. Az alkalmi beszédet Takács József ceglédi lelkész tartotta. Az ő hatalmas, lelkes, hévvel előadott beszéde magával ragadta a hallgatóságot. Majd Sárkány Béla kecskeméti evangélikus főesperes öt kisdedit keresztelt. Kár, hogy az alkalomhoz szabott gyönyörű beszédet a megvárakoztatott csecsemők sivalkodása miatt csak a legközelebb ülők élvezhették. Az úrvacsorai beszédet Mészáros János kecskeméti lelkész mondta, ki komoly betegeskedése ellenére is eleget tett ezen elvállalt feladatának. Végül Ádám Kálmán esperes buzgó záróimája után véget ért a templomi istentisztelet.

Utána a lelkészlakáson az egyesült protestáns egyház, a római katolikus egyház és a község elöljáróságának tisztelgő küldöttségét fogadta a püspök. Egy órakor a kaszinóban 110 terítékű bankett volt, melyen megjelent a nagy római katolikus község plébánosán kívül a község egész intelligenciája. Az ünnepélyen a szomszéd Kecskemétről jelen voltak: Kacsóh Pongrác, a neves zeneszerző, Horváth Mihály országgyűlési képviselő, Papp György rendőrfőkapitány, Sándor István

---

⁸ Bejegyzések a Jegyzőkönyvben. Bustyaháza [ma Bustino, ukrán megszállt területen] a Felső-Tisza azon települése a Talabor mellékfolyó torkolatánál, ahol a folyó annyira kiszélesedett és lelassult, hogy ott állíthatták össze a hegyekben kivágott és a vágás helyén egy évig pihenni hagyott fenyő szálfákból azon tutajokat, amelyeket jórészt ruszin tutajosok leüszttak Szolnokig, olykor Szegedig, ahol fűrésztelepeknek eladták a szálfákat. Templomépítésekhez a bustyaházi királyi erdészet biztosította a fenyőgerendákat.

főjegyző, Györffy Balázs református főgondnok, Beretvás Pál evangélikus főgondnok, ifj. Szappanos Elek és István, továbbá Kovácsy Kálmán képviselő és még számosan.”⁹

Baksay Sándor püspök az 1911. október 21-én az egyházkerületi közgyűlésen egy mondattal megemlékezett a kerekegyházi templomszentelésről:

„... részt vettem még korábban a jászkerekegyházi egyesült protestáns egyháznak, ennek a puszta mélyén kelt és virágzásnak indult községnek díszes templomának felszentelési ünnepén a kecskeméti Egyházmegye és a kecskeméti ágostai evangélikus és református Egyház vezérférfiaival együtt. Ez a templom közadakozásból épült; kétségkívül a legközelebről érdeklött hívek együttérző buzgósága vetette az alapot és emelte a falakat, de az építkezés közben lankadozó kezeket Kecskemét közönségének ezer keze emelte 4000 koronára menő segítséggel.”¹⁰

A fennmaradt számadáskönyv szerint az építkezés közel 33.000 koronába került, amely magába foglalta az építőanyagok árát, a vállalkozói díjat és egyéb költségeket (fuvarköltség, ügyintézők költségei stb). Összehasonlításként jegyezzük fel, hogy akkoriban a kerekegyházi református helyettes lelkész éves fizetése 700 korona volt és a tanítói feladatok ellátásáért további évi 300 koronát kapott. A templom végül 20 méter hosszú lett, és 28 méter magasságú torony épült bele.

Az templom építése 1912-ben az orgona beépítésével fejeződött be, amely orgona Bakos Károly híres ceglédi orgonaépítő mester egyik műve volt. 1912-ben készült el Gyöngyösi Papp József adományából az építkezés idején hivatalban lévő uralkodó, püspök és más tisztségviselők nevét megőrkítő belső emléktábla és az utcai homlokzaton elhelyezett két igei mondásos tábla. A belső emléktáblán szerepel az a szöveg, hogy a templom épült 1911-ben, „*a nagy földrengéses évben.*”

Eme, 1912-ben lezajlott ünnepekről is idézünk egy tudósítást a korabeli kerekegyházi lapból:

„Orgonaszentelés Kerekegyházán.

Lényeges fejlődés történt az elmúlt évben a kerekegyházi egyesült protestáns egyház életében. Pünkösöd másnapján ünnepelte 50 éves fennállását. 50 év alatt a Kecskemét közelében elterülő homokbuckákon erősen fejlődő község keletkezett, melyet Pestmegye legszebb községeként emlegetnek. A kerekegyházi protestánsok másfél évvel ezelőtt szentelték Isten dicsőségére díszes templomukat. A templomépítésben megelőzték a nagy római katolikus egyházat, mely most építi templomát. A Kerekegyháza községgel egyidős kerekegyházi egyesült protestáns egyház templomának emléktábláját is pünkösöd másnapján leplezte le. Az emléktáblát Gyöngyösi Papp József kecskeméti építész ajándékozta.

Az egyház 50 éves fennállása emlékére Sipos Lajos gondnok és Szenyán Pál presbiter bibliai mondásos márványtáblát állíttatott be a templom falába a főbejárati ajtónál. Szappanos Istvánné Kecskemétről úrasztalterítőt és szószékterítőt, az ókéskei református egyház pedig egy régi orgonát ajándékozott e törekvő egyháznak. Ezt a régi orgonát 800 korona költséggel átalakítatva állíttatották be templomukba a hívek. December 22-én volt az orgona felszentelési ünnepélye, mely alkalommal a felszentelő imát dr. Hetessy Kálmán ókéskei lelkész tartotta, ünnepi beszédet mondott Sándor István helybeli helyettes lelkész, keresztelt Szücs Kálmán lajosmizsei lelkész, orgonázott Molnár Gyula, ácsi tanító. Az orgona átalakításához szükséges összeget úgy adták össze a mostani mostoha időben.

---

9 Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1911. szeptember 17-ei száma. [Baksay Sándor (Nagypeterd, 1832- Kunszentmiklós, 1915) a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke: 1904-1915.) Kacsóh Pongrác dalszerző kecskeméti tartózkodásáról és kerekegyházi látogatásáról a MÚLT-Kor 2019. évi 1. számában írtunk: http://keloegy.hu/media/files/mult_kor/9_szam_2019_december.pdf

10 Részlet Baksay Sándor püspöknek a Dunamelléki Református Egyházkerület közgyűlésén, 1911. október 21-én elmondott püspöki jelentéséből. [Baksay Sándor kunszentmiklósi lelkészként 1901-ben felépíttette az akkor még Kunszentmiklósához tartozó kunkerekegyházi református templomot.]

Tanítói állás szervezése, az egyház anyásításának a minisztérium által történt jóváhagyása még azok a tények, melyek bizonyítják annak, hogy a kicsiny mustármagot az Úr fejlődésnek indítja, terebélyes fává növeli.”¹¹

A cikkünkhöz mellékelt képen az ezerkilencszázötvenes, -huszas években volt állapotában látható a templom. Akkoriban a mai egészségügyi épület még nem létezett, annak helyén üres térség, piactér volt.

Kenyeres Tibor

Az „ev.ref” rövidítés feloldása: „evangélium szerint reformált.”

1940-41-ben készült képes levelezőlap képek:

Március 15-ei ünnepély

Református iskola

Református tanítólak

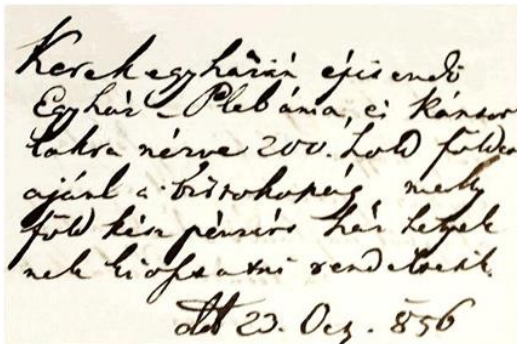
¹¹ Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1913. január 19.

110 éve történt....

Nagy ünnep volt a kerekegyházi katolikus közösség életében 1911. Kisasszony havának Kisasszony napja, azaz szeptember 08-a. A környékbeli újságok, sajnos, csak szűkszavú tudósításokban adták hírül, hogy ezen a napon tették le nagy ünnepek között a katolikus templom alapkövét Kerekegyházán. Ma már vajmi keveset tudunk ezen eseményről.

E cikkünkben arra vállalkozunk, hogy a múlt században a községben élő katolikus hívők azon hatalmas óhajának, hogy templomot építsenek maguknak; majd ezen óhaj beteljesüléseként megépülő katolikus templom alapkövetételéhez vezető utat bemutassuk, és az ebben közreműködőknek emléket állítsunk. Ez az út sokszor göröngyös volt, néha reménytelennek tűnt, rengeteg munkát és fáradtságot kívánt, de elődeink minden nehézséget legyőző hite és önzetlen tehervállalása példaértékű a mai kor emberének is.

Mint korábban már többször írtunk róla, a török időkben a mai Kerekegyháza település elnéptelenedett, a területet kecskeméti gazdák, később Jászárokszállás bérelte. Írtunk már az 1745-ös redempcióról, melynek során Jászárokszállás váltotta meg Kerekegyháza 3/6 részét – a mai Kerekegyházát – s ezen a megváltott pusztán jó 100 évig „nyaraltatták” jószágait az árokszállási gazdák.

Kerekegyházi ejszendi
Egyház Plébánia, és kántor
lakra nézve 200 hold földet
ajánl a birtokosság, mely
föld készpénzért ház
helyeknek kiosztani rendeltek.
1856. Okt. 23.

„Kerekegyházán építenek Egyház, Plébánia és kántor lakra nézve 200 hold földet ajánl a birtokosság, mely föld készpénzért ház helyeknek kiosztani rendeltek. Kelt 23. oct. 856.

Később, 1856. október 23-án a jászárokszállási közgyűlés úgy döntött, hogy a nagy távolságra lévő pusztát betelepítik, ehhez a puszta területéből 200 hold földet kihalásnak, melyet házhelyekként értékesítenek és az így befolyt tőkét a Kerekegyházán valaha építendő plébánia, iskola és egyház megépítésére fordítják.

1857 szeptemberében megkezdtek a házhelyek árverezését, elkezdődött Árokszállási-Kerekegyháza puszta betelepítése. Balatoni Farkas János és Ficzek János az újratelepítésben végzett elvülhetetlen érdemeit és a betelepítés körülményeit már előző számainkban részleteztük.

Az 1862. május 31-én végzett összeírás szerint Jászkerkegyháza lélekszáma már 1961 fő volt, melyből 1676 fő katolikus, 178 fő református, 61 fő evangélikus és 46 fő a zsidó vallást követte.

A településen az alapítástól eltelt 5 év alatt azonban nem épült sem templom, sem imaház, csak az iskola!

Lelkésze sem volt az új településnek, hanem Kecskemétről ferences barátok, népnyelven „futkosó barátok” jártak ki, és látták el az itt élő hívők lelki szükségleteit. Egyes korabeli feljegyzések szerint az itt lakók el voltak „vadulva” a hitéletől.

Jászárokszállás közgyűlése fogadalmához híven 1863-ban megépítette a község első imaházát, amely nem önálló épület volt, hanem az iskolával és a lelkészlakkal építették egybe a vásártér északi részén (a volt Habselyem üzem helyén).

„Az egész épület hossza 22 öl (1 öl = 1,9 méter), szélessége 5 öl volt, magassága pedig 2 öl 6 zoll (1 zoll = 3,18 cm). Az épület alapfalai téglából épültek, míg a falfalai vályogból voltak fehérre meszelve. Az imaház belül 9 öl hosszú (17,1 m), 4 öl 16 zoll széles (8,1 méter), 2 öl és 6 zoll magas (3,99 méter) volt. Az imaházon 2 ajtó és 5 db 62 zoll (1,97 m) magas és 32 zoll (1,01m) széles ablak található. A keleti részén van egy kis sekrestyés 2 öl (3,8m) hosszú, 1 ½ öl (2,85m) széles és 1 öl és 2 láb (1 láb = 31,68cm) (2,53 m) magas.

Ez az imaház, bár szegényesen, de minden szükségessel fel volt szerelve az idők folyamán. Szt. István első magyar király tiszteletére volt az egyetlen oltár benne, mely fölött egyszerű rizsvászonra festett Szt. István király képe függött. Az oltáron fából készült szentségház volt, benne réz ciborium és monstrancia. Kezdetben egyszerű fa gyertyatartók az oltáron, később 6 nagy és két kis bronz gyertyatartó. Ezen kívül egy keményfa szószék, egy gyóntatószék, egy fából készült kereszthely, egy két rudas baldachin, kisebb és nagyobb ülőpadok, egy fából készült kórus harmoniummal a kántor részére, lobogók, szt. képek, szobrok, örök mécsesek, legnagyobb részt a hívek ajándékából voltak benne...¹²

Az imaház megépülését követően, mint a Kecskeméti Plébánia filiálisát, a kecskeméti plébánia látta el a hívők lelki szükségleteit Kerekegyházán 1873-ig. Ekkor Jászkerekegyháza önálló lelkésziséggé vált. Ehhez a Jász-Pusztai Kerekegyháza római katolikus hitközsége szerződést kötött Méltóságos és Főtisztelendő **Peitler Antal József Úr** Váczi egyházmegye Püspökével¹³.

Az önálló lelkésziség első lelkésze Rajczy László volt 1873. febr. 08-tól, 1890. aug. 30-ig. Róla sajnos nem sokat tudunk, de a Váczi Egyházmegye Történeti Névtárában 1917-ből a következő található:

„**Rajczy László**, született Kosztolczén (Trencsen vm.), 1839. június 28-án. A teológiát Vácson elvégezte, 1862. augusztus 28-án pappá szentelték. Tizenegy évi káplánkodás után, 1873-ban jászkerekegyházai lelkész, 1890-ben Úri község plébánosa lett s ott halt meg, 1903. május 5-én. (Nt. 275., 296.)”

Rajczy László áthelyezését követően Szedmák József kerül kinevezésre lelkésznek 1890. szeptember 01-től, akire nagy feladatok vártak Kerekegyházán.

A község önállósodását követően kezdetben lassan, majd az ezredfordulóra már gyors ütemben növekedett a település lélekszáma: 1880-ban 2395 lakosa van a településnek, de tíz évvel később már 2969 főt számolnak össze a népszámlálás során, melyből 2607 fő katolikus, míg 310 fő református és ágostai felekezethez tartozik. 1900-ban 3604 fő a település lélekszáma, míg 1910-ben már 4445 főt számolnak, azaz a lakosság száma kezdetektől 40 év alatt több mint a duplájára nőtt! Viszont továbbra csak az 1863-ban épült imaháza van a községnek.

A kis imaház egyre kevésbé tudja ellátni a hívek igényeit, egyre nagyobb az óhaj, hogy saját temploma épüljön a katolikus hitközségnek.

Már nemcsak a hitközség, hanem a politikai község napirendjén is gyakran szerepel a templomépítés igénye az 1890-es évektől kezdve. A katolikus iskolaszék, a hitközség vezetői, mind a politikai közösség támogatását kérik a templomépítés ügyében, és a szükséges anyagi hozzájárulás megadását az építés megkezdéséhez.

Bár nincs a községben olyan ember, aki ne tartaná fontosnak a templomépítés ügyét, azonban a község ebben az időben erősen eladósodott. Olyan fontos, az egész települést érintő döntéseken vannak túl, mint az új temető területének megvétele, kialakítása, vásártár vétele, földterület vásárlása a község csordájának Lajosmizsétől, új községháza és jegyzői lakás építése és a legnagyobb falat, a Lajosmizse-Kecskemét villamosvasút Kerekegyházáig történő oldalágának megépítése. Ahhoz 50.000 korona részvényvásárlás kellett, vagy a kerekegyházi oldalág nem épül meg, amely a falu fejlődését megrekesztené.

Az egyházközség a politikai közösség többszöri megkeresésére mindig azzal áll el a döntéstől, hogy előbb a lelkész hasson oda, hogy az áldozatkészségéről ismert váci püspök úr 30-40000 forint adománnyal segítse meg a templomépítés ügyét, és akkor a politikai közösség is segíteni tud hitel - felvételhez tartozó kezességgel. A hívek is jobban adakoznának, ha látnák, hogy a templomépítés szent ügyét éppen azok támogatják a legjobban, akiknek hivatása, hogy a vallást a hívek szívébe csepegtessék. Kérvények, megkeresések, gyűjtések, folyamatások időszakai ez, de a templomépítés ügye kátyúban van, és nem mozdul ki onnan még hosszú ideig.

¹² Kerekegyházi római katolikus Plébánia História Domusa.

¹³ Templomunk az Isten háza Összeállította: Kovács József plébános, Korda kiadó Kecskemét, 1999

A századfordulóra kialakult nehéz helyzetre hívja fel a figyelmet a Lajosmizse és Vidéke című Jászkerekegyházán is megjelenő újság 1899. április 10-i számában megjelent cikk:

„**Ahol kicsi a templom!** Panaszos levelet kaptunk, telve keserűséggel. A kerekegyháziak panaszkodnak, hogy daczára a római katolikus hívek nagy számának, a hívek befogadására nincs elegendő nagy templomuk, csak egy avult kis imaházban kell ájtatoskodniuk. Rég táplált vágyuk, hogy egy megfelelő templomot építhessenek, hisz községük nagy és szegényszemre templomuk még sincs. A levél szerint szűkebb körben már gyűjtöttek is néhány száz forintot. Az előjáróság magáévá tévén az ügyet, a *bőkezű adakozásairól hírlelt váczi püspökhöz fordult*, hogy pénzbeli segínyt nyújtson. Mikor ezt a tervet fölvetették, *Szedmák József* plébánosuk azt a kijelentést tette volna, hogy hiába fáradsanak, *a püspök úr pénzsegélyt templom építésre egyáltalán nem ad*. Az áldását azonban nem sajnálja. „Igaz, -ugymond az adminisztrátor, hogy a püspök úr *bőkezű, de csak ott* ahol adakozásait különböző rendjelek, kitüntetések követik és a sajtó telekürtöli vele a világot.” Nem tudjuk, mit szól ehhez a váczi püspök, ha olvasni találja plébánosának ezt a neki imputált nézetnyilvánítását, semmi közünk hozzá, de csak örülni tudunk, ha ilyen derék szókimondó plébánosra találunk. A vallásos hívek azonban más véleményt táplálnak a püspöki rezidenczia kegyességéről. Megbotránkoznak a vélemény fölött, mely az egyházi felsőbbség jó hírnevét csökkentti és kopogtattak a püspöknél, de a jóslat fényesen bevált, a püspök úr egy réz vasat sem adott a templomra. Ugyan még ma sem késő és részünkről ígérjük, hogy édig magasztaljuk a püspök urat, ha rásegíti a kerekegyháziakat a templom megépítésére és a dicsőítő dythrambokat elküldjük egész Rómáig, talán lesz valami eredménye, mert sajnálatos, hogy a hívek az isten szabad ege alatt végzik ájtatosságait, mint tették pogány őseink vala. Ma sem késő, csak legyen templom, mert a kerekegyháziak fura jelenteket írnak le az imaház kicsiny volta miatt a plébános és a hívek között. Így például a plébános úr a nagy héten nagyon szívére vette a künn rekedtek ügyét, s mise közben nem állhatta meg, hogy rá ne szóljon a gyerekekre, hogy kotródjanak el, vagy maradjanak otthon, hadják az öregebbeket előre jönni. Így hozza ellenkezésbe a kis templom, a papot az ígével, mely ezt mondja: „hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni.” Így kell az adminisztrátor leleményességének a templom kérdését megoldani. Így kesereg a panaszlevél hosszú két oldalon. Sokat törültünk, simítottunk rajta, azért tudjuk, megint az a vád fog érni bennünket, hogy „személyeskedünk”. Mert azt be nem látják, hogy ez a felszólalás a hitközség érdeke, melyet szolgálni tartozunk. Hiszszük, hogy a püspök úr talán mégis meggondolja magát és Isten neki, felépítteti azt a sokat megsóhajtott templomot.”

A serény, szerteágazó szervezés ellenére a templomépítés ügye nem mozdul előre. Közben Szedmák József lelkészt áthelyezik 1908-ban Alsónémedibe. Munkássága emlékére megidézzük a Váczi Egyházmegye Történeti Névtárát 1917-ből: „**Szedmák József**, született Zetanfalvan (Szepes vm.), 1851. évi március 4-en. A középiskolákat Lőcsén, Egerben, Temesvárott és Szabadkán, a teológiát Vácson végezte. Pappá szentelték 1874.szeptember 1-en es káplán volt Kosdon háromszor, Romhányban, Soroksáron, Nógrádon, Czeglédberczelen, Uriban, Sáriban, Szentesen; 1888-ban adminisztrátor Sződön, majd ismét káplán Kecskeméten es Csongrádon. 1890-ben letette a zsinati vizsgát és kerekegyházai lelkész lett, ahol buzgólkodott az Új templom építéséért. 1908-ban megkapta az Alsónémedi plébániát.” (Nt. 278, 296.)

1908. október 01-től 1909. május 15-ig Kovács József adminisztrátor látja el a lelkészi feladatokat.

Az 1909-es év áttörést hozott a templomépítés ügyében. 1909 januárjában utód nélkül elhunyt Juhász József helybeli birtokos, a község örökös képviselője, aki végrendeletében 20.000 koronát adományozott a templom megépítésére. Ez már olyan alapot képezett, amely a továbblépés lehetőségét teremtette meg.

1909. május 16-tól a lelkészi teendőket Altrichter Ferenc fiatal lelkész veszi át, aki újult erővel veti bele magát a templomépítés ügyének szervezésébe. 1909 júniusában indította meg az egyháztanács a templomépítési mozgalmát. Országos gyűjtést rendeztek, minisztériumokat kerestek meg az ügy támogatására, a püspöki kart kérték fel támogatásra, a helybeli katolikus hívők 2 évi egyenes adójuk összegét voltak kötelesek befizetni három év alatt a templomépítés javára, stb. stb. Számos más feladat várt még azonban megoldásra, melyeket a hitközség, a hívek és a „politikai község” együttműködése hamar megoldott.

A sok szervezkedés, kérvényezés 1911-re meghozta eredményét, a templomépítési nagy álom megvalósításához közeledett!

Györgyi Dénes

1911. március 19-ével a kerekegyházi római katolikus egyházközség pályázatot írt ki templom és plébánia tervezésére 1911. április 15. benyújtási határidővel.

A pályázatra beérkezett 11 pályamű közül a bíráló bizottság az első díjat Györgyi Dénes budapesti építész pályamunkájának ítélte oda, aki egyszersmind a tervezés kivitelezésére is megbízást kapott.

Április 20-án Kecskemétről bizottság szállt ki a kerekegyháziak meghívására a templomépítés megbeszélésre. A bizottság vezetője Kada Elek polgármester, Révész István plébános, Jánszky Béla műépítész, Ottó Sándor városi mérnök és a kultuszminisztérium küldötte.

A templom építési helyét is kijelölték: a templom részére a vásártér északi részén a Fő úttal párhuzamosan a házak sorában kihagyott részre tervezték felépíteni.

Kerekegyháza római katolikus hitközsége 1911-ben azon kérésével fordult a nagyközség közgyűléséhez, hogy felépíteni vágyott templomuk tornya számára területet kérjenek a település piacteréből.¹⁴ A kérésnek a testület készséggel eleget is tett, így meglett hát a templom végleges helye.

1911. augusztus 19-én megjelent a versenytárgyalási kiírás templom- és plébániaépítésre Kerekegyházán, melyet augusztus 28-án délután 1 órakor tartottak Kerekegyházán. Öt ajánlat érkezett be, melyre a vasbeton munkák kivételével Farkas József (Kecskemét) és Melczer és Wenzky (Budapest) társvállalkozókat, illetve a vasbeton munkákra Gellért és Dávid ajánlatát (Budapest) fogadta el a bizottság.

Elérkeztünk 1911. szeptember 08-ához, az új templom ünnepélyes alapkövetételének időpontjához, a kerekegyházi római katolikus hívők nagy napjához!

Az alapkö megáldási szertartását Méltóságos és Főtisztelendő Révész István pápai praelátus, kecskeméti praepost-plébános végezte nagy segédlettel. Az alapköben elhelyezett okmány valódi kutyabőrből való, s rajta a következő szöveg olvasható:

„Dicsértessék a Jézus Krisztus! Üdvözlégy Mária!

A Teljes és Megoszthatatlan Szentháromság Tiszteletére, a mi Urunk Jézus Krisztus igaz Anyaszentegyházának nagyobb dicsőségére. A kerekegyházi buzgó róm. kath. hívek lelki üdvösségére létesítendő templomnak ezen alapkövét ünnepélyesen elhelyeztük az Úrnak 1911 évében Kisasszony havának nyolcadik napján, miután azt Nagyságos és Főtisztelendő Révész István kecskeméti praepost-plébános Úr a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint az egybegyűlt nagyszámú hívek lelki épülésére ünnepélyesen megáldotta.

Ez idő szerint a róm. kath. anyaszentegyházban Jézus Krisztus földi helytartója:

Őszentsége X-ik Pius pápa.

Édes magyar hazánk koronás apostoli királya:

Ő Felsége I. Ferenc József

Magyarország bíboros hercegprímása:

Főmagasságú és Főtisztelendő Vaszary Kolos dr. esztergomi érsek.

A váci egyházmegye püspöke:

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Körösszegi és Adorjáni Csáki Károly Emmánuel gróf. v.b. stb.

Hitközségünk lelkipásztora:

Altrichter Ferenc lelkész, a kecskeméti esperes kerület jegyzője.

Községünk érdemes elöljárósága: ifj. Bódis Ferenc főbíró, Kálóczy Ferenc főjegyző, Babusa József pénztárnok, Bedő Albert dr. orvos, Móczár Antal, André Alajos, André Emmánuel, Ficzek Ernő, F. Faragó Ferencz, ifj. Tózsér D. Alajos és Suszter Sebestyén esküdtek.

¹⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára (a továbbiakban: MNL BKML) V. 348. Kerekegyháza nagyközség iratai. Képviselőtestületi jegyzőkönyvek (a továbbiakban: V. 348.) 4. kötet. 46/911. Kgy. hat.

Községünk a fennmaradt szájhagyományok szerint már a tatárjárás előtt is létezett, sőt jelen templomtól északeleti irányban, mintegy néhány kilométernyire virágzó község és templom állott. A tatárok azután mindent elpusztítottak, s lakosaink leöldösték. Ez időtől kezdve községünk történetét homály fedi, s annyit tudunk, hogy Jászárokszállás bekebelezett pusztája volt. 1861-ben önálló községgé alakult. Megválasztotta bíróját, jegyzőjét, az előljáróság tagjait, s kezdetét vette a rendszeres községi élet. Az első bírása volt Farkas József és első jegyzője Liftner Bertalan. Ezen évben épült az iskola és ezen évben a templom búcsúja is Szt. István napján legelőször megtartva. 1963-évben épült a róm. kath. imaház, mely ez ideig is az isteni tiszteletek tartására szolgál. Az imaház nyugati oldalán az út-melletti haranglábban van elhelyezve 3 harang és egy csengettyű. 1873-ig Kerekegyháza a Kecskeméti plébániának volt leányegyháza, ezen évben önálló lelkészséggé alakult, és első lelkésze volt Rajczy László. 1893 évben a község temetkezése megfelelő terület kisajátítása által - örök időkre biztosított.

1905 évi február 18-án Kerekegyháza önálló egyházközséggé alakult és megválasztotta legelső egyháztanácsát, melynek tagjai lettek: Szedmák József lelkész elnök, ifj. Bódis Ferenc községi bíró, Kálóczy Ferencz községi jegyző, Fehér Miklós kántor-főtanító, Bán Károly gondnok, Farkas János és Móczár Antal világi elnökök, André Alajos, André Emmánuel, Borbély József, Juhász József, Ficzek Ernő, ifj. K. Szabó László, Borbély Pál, Langó János, Pethes Sándor, Babusa József, Csonka József, F. Faragó Ferencz, Jákity Fülöp, ifj. André Alajos, Makkos Károly és Pethes Antal rendes, Tóth Gergely, id, Tözsér D. Alajos, Treczkó János, Pethes Imre, G. Nagy Sándor, Görbe Alajos, Tarnasz Gáspár és Suszter Sebestyén póttagok.

1909 évben indult meg a templom építési mozgalom, miután Istenben boldogult id. Juhász József húsz ezer koronát hagyományozott a templomra. Ezen nemes példától indítva az egyháztanács határozatilag megoldotta, hogy a templomépítés céljaira minden adófizető róm. kath. polgár évi egyenes adójának két évre eső összegét köteles 3 év alatt az egyház pénztárába befizetni. Ugyancsak erre a célra többrendbeli könyöradományt rendeztünk, s a szükséges építőanyagok nagy részét az egyes m. kir. ministériumoktól kérvényeztük. A nemes szívű adományozóknak emlékét jelen okmányunkban hálás szívvel megörökítjük.

Kerekegyháza község számlál a mai nappal 4449 lakost, kik közül 3886 rom. kath vallású. Községünkben 780 ház van. Nevezetesebb középületek: két templom, 3 népiskola, község-háza, vasúti indóház, járvány kórház, kaszinó, van a községnek gyógytára, nagyvendéglője, 2 pénz intézete, 2 ima háza. Van továbbá állami gyermektelepe, csendőrsége és postája, -két országos vására és hetenként egy piaca.- A község maga 200 hold területen fekszik, közepén egy főtérrel, melyet szabályosan kerítik az utcák. – A község határa 10 430 hold 906 n-öl kat. hold terület.

Ezen épülő templomnak és paplaknak tervezője és építésvezetője Györgyi Dénes budapesti műépítész tanár, a templom építését végzik: Farkas József, Melczer és Wenszky budapesti építőcég, a vasbeton szerkezetét pedig Gellért és Dávid budapesti vállalkozó cég készíti.

A Szentháromság Egy Isten áldása és kegyelme legyen munkánkon, községünkön és édes hazánkon.

Boldogságos Szűz Mária! Magyarok Nagyasszonya! Szt. István Király! Kegyes Égi Pártfogónk!

Könyörögjetez érettünk!

Ámen

Az Úrnak Egyezer Kilencszáztizenegyedik esztendejében forgalomban lévő ércz pénzek közül: egy drb. húsz koronás, egy drb tíz koronás arany, egy drb. öt koronás, egy drb. egy koronás és egy régi veretű egy forintos ezüst, 20 és 10 filléres nikkell, 2 és 1 filléres bronz pénznemek jelen okmány mellé helyezettnek.

Az okmány szövegét rondírással festette: Schelly Aladár írnok, községi főjegyző, takarékpénztári könyvelő.¹⁵

Bodor József

¹⁵Templomunk az Isten háza Összeállította: Kovács József plébános, Korda kiadó Kecskemét, 1999 és a Kerekegyházi Római katolikus Plébánia História Domusa

LAPUNK MEGJELÉNÉSÉT TÁMOGATTA:

A Kerekegyházi Lokálpatrióták Egyesületének kiadványa

Szerkesztőség:

**6041 Kerekegyháza,
Andrássy Gyula u. 55. sz.**

Felelős szerkesztő:

Bertók István

Megjelenik: 300 példányban

Nyomtatás: Andover Kft.

ISSN: 2064-9096